МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
(повна назва підрозділу)

КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-
педагогічної роботи

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА

FORENSIC LINGUISTICS

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА» є одним зі складників підготовки фахівців усіх галузей знань усіх спеціальностей.

«24» жовтня 2023 р. 15 с.

Розробник: *Гогоренко Олена Володимирівна, кандидат філологічних наук, в.о. завідувача кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Лінгвістична експертиза»* розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики
Протокол № 3 від «27» жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри *Ніна ФІЛІППОВА*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Лінгвістична експертиза»* розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового гуманітарного інституту
Протокол № 4 від «15» листопада 2023 р.

Голова *Олег БОБІНА*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Лінгвістична експертиза»* погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу *Андрій ЛАБАРТКАВА*

Робочу програму навчальної дисципліни *«Лінгвістична експертиза»* затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 9 від «22» листопада 2023 р.

Голова НМР НУК *Сергій СЛОБОДЯН*

© НУК, 2023
© Гогоренко О. В., 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 4

1. Опис навчальної дисципліни 5

2. Мета вивчення навчальної дисципліни 5

3. Передумови для вивчення дисципліни 5

4. Очікувані результати навчання 5

5. Програма навчальної дисципліни 5

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування 8

7. Форми поточного та підсумкового контролю 9

8. Критерії оцінювання результатів навчання 12

9. Засоби навчання 13

10. Рекомендовані джерела інформації 14

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна «Лінгвістична експертиза» скерована на ознайомлення студентів і засвоєння ними підходів та технологій проведення лінгвістичних експертиз на різнорідних мовних матеріалах.

Змістові блоки навчальної дисципліни прислужаться студентам, які планують розпочати свою кар'єру передусім як консультанти судових експертів та власне лінгвісти-експерти.

Ключові слова: *лінгвістична експертиза, почеркознавча експертиза, фонетична експертиза, текстологічна експертиза, дискурс на експертиза, авторознавча експертиза, експертиза перекладу, документознавча експертиза.*

Abstract

The discipline «Forensic Linguistics» is aimed at studying students and mastering their approaches and technologies of linguistic examinations on heterogeneous language materials.

The content blocks of the discipline be useful for students who plan to start their careers primarily as consultants for forensic experts and linguists-experts.

Key words: *forensic linguistics, handwriting examination, phonetic examination, textual examination, discourse examination, author's examination, translation examination, documentary examination.*

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3">Усі галузі знань</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 3</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Електронний адрес РПНД на сайті Університету</td><td rowspan="7">Усі спеціальності</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекцій</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Індивідуальне науково-дослідне завдання
–</td><td>30 год.</td><td>12 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 150</td><td>30 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 5;

самостійної роботи студента – 5</td><td rowspan="5">Освітній рівень:
другий (магістерський)</td><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: 0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна має на меті ознайомити студентів із феноменом лінгвістичної експертизи як галуззю юридичної лінгвістики, досвідом провідних лінгвістів-експертів України та світу, а також навчити їх обирати релевантні підходи до проведення лінгвістичних експертиз залежно від рівня їхньої складності й типу.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумов для вивчення дисципліни немає.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни не передбачає формування та розвиток у студентів програмних результатів навчання через належність дисципліни до категорії вибіркових. Проте в ході опанування матеріалами курсу студенти навчаться здійснювати підготовку до проведення лінгвістичних експертиз різних типів та реалізовувати їхні завдання із застосуванням синтезу релевантних інтроспективних та експериментальних методів і методик.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Лінгвістична експертиза як галузь юридичної лінгвістики
Змістовий модуль 1. Феномен лінгвістичної експертизи та її найпоширеніші різновиди

Тема 1. Лінгвістична експертиза: еволюція, функції та різновиди

1. Лінгвістична експертиза: сутність і статус поняття.
2. Об’єкт, предмет та завдання лінгвістичної експертизи.
3. Лінгвістичне та юридичне в лінгвістичній експертизі.
4. Типи лінгвістичних експертиз.

Література [1], стор. 11–15; [2], стор. 24–40.

Тема 2. Почеркознавча експертиза

1. Почерк, ознаки почерку та методики графологічного тестування.
2. Почеркознавча експертиза: завдання та матеріали.
3. Почеркознавча експертиза: специфіка реалізації (майстер-клас).
4. Фактори, що впливають на почерк.

Література [1]; [2].

Тема 3. Фонетична (фоноскопічна) експертиза

1. Фонетична експертиза: мета, завдання, джерела.
2. Методи та методики фонетичної експертизи.
3. Автоматизовані системи для проведення фонетичних експертиз.
4. Фонетична експертиза: специфіка реалізації (майстер-клас).

Література [2], стор. 18–27, 54–61.

Тема 4. Текстологічна та дискурсна експертизи

1. Текстологічна та дискурсна експертизи: спільне та відмінне.
2. Експертиза у справах образи.
3. Експертиза у справах наклепу.
4. Експертиза у справах погрози.
5. Експертиза у справах заклику до екстремістської діяльності.

Література [1], стор. 68–77; [2], стор. 9–20.

Змістовий модуль 2. Встановлення авторства як завдання лінгвістів-експертів

Тема 1. Авторознавча експертиза

1. Поняття «автор тексту», його класифікаційні різновиди.
2. Сутність авторознавчої експертизи, її об’єкт, предмет.
3. Практика проведення авторознавчих експертиз в Україні та світі.

Література [1], стор. 11–25; [2], стор. 95–164.

Тема 2. Завдання авторознавчої експертизи та методики їхньої реалізації

1. Ідентифікаційні завдання.
2. Класифікаційні завдання.
3. Діагностичні завдання.
4. Ситуаційні завдання.

Література [1], стор. 34–44, 68–78; [2], стор. 201–289.

Змістовий модуль 3. Тексти перекладів та документів у полі уваги лінгвістів-експертів

Тема 1. Експертиза перекладу

1. Переклад та перекладацькі трансформації.
2. Експертиза перекладу: завдання, етапи, особливості.

Література [1], стор. 10–14, 27–34.

Тема 2. Документознавча експертиза

1. Документ: основні вимоги та реквізити.
2. Документознавча експертиза: головні питання.
3. Інтерпрепретація нормативно-правових актів, контрактів, заповітів, розписок.

Література [1]; [2].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
Модуль 1. Лінгвістична експертиза як галузь юридичної лінгвістики										
Змістовий модуль 1. Феномен лінгвістичної експертизи та її найпоширеніші різновиди										
Тема 1. Лінгвістична експертиза: еволюція, функції та різновиди	15	2	2	–	11	15	0	0	–	15
Тема 2. Почеркознавча експертиза	16	4	4	–	8	16	0	2	–	14
Тема 3. Фонетична (фоноскопічна) експертиза	20	4	4	–	12	20	0	2	–	18
Тема 4. Текстологічна та дискурсна експертизи	24	4	4	–	16	24	2	0	–	22
Разом за змістовим модулем 1	75	14	14	–	47	75	2	4	–	69
Усього годин	75	14	14	–	47	75	2	4	–	69
Змістовий модуль 2. Встановлення авторства як завдання лінгвістів-експертів										
Тема 1. Авторознавча експертиза	16	4	4	–	8	16	0	0	–	16
Тема 2. Завдання авторознавчої експертизи та методики їхньої реалізації	29	8	8	–	13	29	2	2	–	25
Разом за змістовим модулем 2	45	12	12	–	21	45	2	2	–	41
Усього годин	45	12	12		21	45	2	2	–	41
Змістовий модуль 3. Тексти перекладів та документів у полі уваги лінгвістів-експертів										
Тема 1. Експертиза перекладу	14	2	2	–	10	14	0	0	–	14
Тема 2. Документознавча експертиза	16	2	2	–	12	16	2	0	–	14
Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	–	22	30	2	0	–	28
Усього годин	30	4	4		22	30	2	0	–	28
Разом за курсом	150	30	30	0	90	150	6	6	0	138

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Лінгвістична експертиза: еволюція, функції та різновиди	2	0
2	Почеркознавча експертиза	4	2
3	Фонетична (фоноскопічна) експертиза	4	2
4	Текстологічна та дискурсна експертизи	4	0
5	Авторознавча експертиза	4	0
6	Завдання авторознавчої експертизи та методики їхньої реалізації	8	2
7	Експертиза перекладу	2	0
8	Документознавча експертиза	2	0
	Разом	30	6

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до практичних занять – ***2 год. / 1 заняття***;
- виконання проєктних завдань – ***3–5 год. / 1 проєкт;***
- підготовка до тестового контролю – ***3–4 год. / 1 тест;***
- підготовка до підсумкового контролю – ***15 год. / 1 захід***
- виконання портфоліо лінгвіста-експерта – ***15 год. / 1 пакет***

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних робіт	30	6
2	Виконання проєктних завдань*	33	79
3	Підготовка до тестового контролю	12	12
4	Підготовка до підсумкового контролю	15	30
5	Виконання портфоліо лінгвіста-експерта	15	11
	Разом	105	138

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

1) на лекційних заняттях:
   – лекція;
   – пояснення;
   – дискусія;
   – ілюстрування;
   – відеометод;
   – аудіометод;
   – майстер-клас;
2) на практичних заняттях:

– практична робота;
– фронтальне опитування;
– частково-пошуковий метод;
– спостереження.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді (лише для студентів денної форми навчання);
- тестові роботи;
- проєктні (самостійні) роботи;
- контрольна робота;
- портфоліо.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, тест, проєкт, портфоліо) (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних, проєктних самостійних робіт та творчої роботи у вигляді портфоліо лінгвіста-експерта.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Усні відповіді на практичних заняттях	**Критерії оцінювання**
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
1,5	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
0	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 30 балів (15 відповідей по 2 бали).

Тестові роботи	Критерії оцінювання
5	Студент надав 10 правильних відповідей на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 100 %.
4,5	Студент надав 9 правильних відповідей на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 90 %.
4	Студент надав 8 правильних відповідей на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 80 %.
3,5	Студент надав 7 правильних відповідей на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 70 %.
3	Студент надав 6 правильних відповідей на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 60 %.
2,5	Студент надав 5 правильних відповідей на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 50 %.
2	Студент надав 4 правильні відповіді на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 40 %.
1,5	Студент надав 3 правильні відповіді на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 30 %.
1	Студент надав 2 правильні відповіді на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 20 %.
0,5	Студент надав 1 правильну відповідь на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 10 %.
0	Студент не надав жодної правильної відповіді на 10 запропонованих питань у тестовій роботі, тобто 0 %.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 15 балів (3 роботи по 5 балів).

Самостійна (проєктна) робота	Критерії оцінювання
5	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику та спирається на досвід провідних лінгвістів-експертів України та світу, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експертизу, на високому рівні здійснює обробку поданого лінгвістичного матеріалу за допомогою всього масиву релевантних методів і методик.
4	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику та спирається на досвід лише провідних лінгвістів-експертів України, здійснює коректні та доцільні цитування, в експертній частині робіт містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів, хоч добірка методів здійснена доречно.
3	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, хоч спирається на досвід лише провідних лінгвістів-експертів України, подає недоцільні цитування, а також виконує експертизу в не повному обсязі, подаючи не завжди аргументовані висновки й допускаючи помилки в обробці результатів, використовуючи не весь масив можливих методів для вирішення поставлених завдань .
2	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує

	аналітику різних наукових джерел без опертя на досвід провідних лінгвістів-експертів, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експертизу, проте не презентує обробку її результатів та не демонструє вміння робити висновки та аргументувати їх, інформацію про використані методи взагалі не подає.
1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення лінгвістичних експертиз.
0	Студент не виконує роботи.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 30 балів (6 робіт по 5 балів).

Контрольна робота	**Критерії оцінювання**
ДФН 15–13 ЗФН 39–30	Робота виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру та презентує безпомилкову технологію проведення певного типу лінгвістичної експертизи текстового фрагменту та аргументовані висновки. Бал знижується в разі наявності помилок у кількісних підрахунках даних.
ДФН 12–10 ЗФН 29–20	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, проте містить певні неточності в термінології (завдання II рівня складності). Бал знижується через неточні підрахунки наведених результатів під час проведення експертизи текстового фрагменту.
ДФН 9–7 ЗФН 19–10	Робота виконана з огріхами в описі технології проведення певного типу лінгвістичної експертизи текстового фрагменту та аргументації її результатів, проте безпомилково виконано завдання I та II рівнів складності. Бал знижується через неточні підрахунки.
ДФН 6–4 ЗФН 9–6	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (II рівень складності) та значними огріхами в описі технології проведення певного типу лінгвістичної експертизи текстового фрагменту та аргументації висновків (III рівень складності). Бал знижується через неточні підрахунки.
ДФН 3–1 ЗФН 5–1	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях I та II рівнів складності та відсутності виконання завдань III рівня. Бал знижується через неточні підрахунки.
0	Робота не виконувалася.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 15 балів (для ДФН) / 39 балів (для ЗФН)

Портфоліо лінгвіста-експерта	**Критерії оцінювання**
10	Портфоліо виконано в установлений термін. Є самостійним, унікальним дослідженням, що містить правильно структуровану інформацію,

	правильно виконані лінгвістичні експертизи різнорідних матеріалів, а також логічні та обґрунтовані висновкові положення.
9–7	Портфоліо виконано в установлений термін. Є самостійним, унікальним дослідженням, що містить правильно структуровану інформацію, правильно правильно виконані лінгвістичні експертизи різнорідних матеріалів. Висновкові положення містять неточності та відзначаються поверхневістю тез, тобто експертні оцінки є сумнівними до певної міри. Оцінка може бути виставлена за нижньою межею через наявність орфографічних помилок та помилок у кількісних підрахунках.
6–4	Портфоліо виконано з порушенням установлених термінів. Студент виконує його відповідно до рекомендацій викладача, проте допускає помилки в інтерпретації лінгвістичних фактів, їхній логічній презентації, формулюванні висновків. Не виявляє навичок робити експертні оцінки. Оцінка може бути виставлена за нижньою межею через наявність орфографічних помилок та помилок у кількісних підрахунках.
3–2	Портфоліо виконано з порушенням установлених термінів. Студент виконує його відповідно до рекомендацій викладача, проте допускає помилки у висвітленні фактів, їхній логічній презентації, вміщує неактуальну інформацію, не вміє практично застосувати пропоновані методик й методики. Оцінка може бути виставлена за нижньою межею через наявність орфографічних помилок та помилок у кількісних підрахунках.
1	Портфоліо виконано з порушенням установлених термінів. Студент виконує його під керівництвом викладача; не здійснює самостійної пошукової роботи, не може зробити узагальнення, сформулювати висновкові положення, дати експертну оцінку.
0	Студент не підготував портфоліо.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 10 балів

Форма контролю	**Максимальна кількість балів**	
	Денна форма	**Заочна форма**
Практичні заняття	15х2 бали = 30 балів	3х2 бали = 6 балів
Самостійна (проєктна) робота	6х5 балів = 30 балів	6х5 балів = 30 балів
Портфоліо	1х10 балів = 10 балів	1х10 балів = 10 балів
Тестування	3х5 балів = 15 балів	3х5 балів = 15 балів
Контрольна (письмова) робота	1х15 балів= 15 балів	1х39 балів = 39 балів
Всього	**100**	**100**

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1	Відповідь на практичному занятті	2		

	Т2	Відповідь на практичному занятті	4	Відповідь на практичному занятті	2
		Проєкт	5	Проєкт	5
	Т3	Відповідь на практичному занятті	4	Відповідь на практичному занятті	2
		Проєкт	5	Проєкт	5
	Т4	Відповідь на практичному занятті	4		
		Проєкт	5	Проєкт	5
	ПМК	Тест	5	Тест	5
ЗМ 2	Т1	Відповідь на практичному занятті	4		
		Проєкт	5		
	Т2	Відповідь на практичному занятті	8	Відповідь на практичному занятті	2
		Проєкт	5	Проєкт	5
	ПМК	Тест	5	Тест	5
ЗМ 3	Т1	Відповідь на практичному занятті	2		
	Т2	Відповідь на практичному занятті	2		
		Проєкт	5	Проєкт	5
	ПМК	Тест	5	Тест	5
Портфоліо			10	Портфоліо	10
Контрольна робота			15	Контрольна робота	39
Підсумковий контроль		Залік		Залік	
Сума			100		100

9. Засоби навчання

Наочним матеріалом для лекційних занять послужать передусім графічні засоби, а саме друковано-роздатковий матеріал у вигляді опорних схем; мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали (інтерв'ю провідних лінгвістів-експертів України та світу).

На практичних заняттях прислужиться бібліотечних фонд Університету та електронні репозитарії світу, а також відеоматеріали (відйозйомки), аудіоматеріали (голосові записи), різнорідні тексти (наукові, художні, публіцистичні, рекламні тексти, тексти блогів, тексти перекладів та документів) та рисунки (як матеріали для лінгвістичних експертиз).

Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Гарбера І.В. Основи лінгвістичної експертизи тексту : Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2020. 220 с.
2. Клименко Н.І. Судова експертологія : курс лекцій. К.: Ін Юре, 2007. 528 с.

Допоміжна література

3. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції. *Мовознавство.* 2012. № 3. С. 47–64.
4. Ажнюк Л. В. Типологія об’єктів лінгвістичної експертизи і методика їх дослідження. *Мовознавство*. 2016. № 3. С. 3–18.
5. Комісарчук Р. В. Почеркознавча експертиза в технології розслідування господарських злочинів: методично-організаційне забезпечення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 4. С. 160–164.
6. Юрислінгвістика : словник термінів і понять / Уклад. : Л. І. Шевченко, Д. В. Дергач, Д. Ю. Сизонов, І. В. Шматко / За ред. докт. філол. н., проф. Л. І. Шевченко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. 333 с.

Розробник:

кандидат філологічних наук, доцент _____ Олена ГОГОРЕНКО